ВАРЫ ДОЙДУЛАР ПРОЛЕТАРИИДАРА, ХОЛБОҺУҢ!

САНА ОЛОХ

СССП ЧУРАПЧЫ ОРОЙУОНУНААҐЫ КОМИТЕТЫН УОННА ҮЛЭЛИТТЭР ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙУОНААҐЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

1931 сыл алтынньы 15 күнүттан тахсар | №11 (4278) | 1973 сыл тохсунньу 25 күнэ ЧЭППИЭР | Сыаната 2 харчы

ПСБСКС пленума

МОСКВА. ССТА. Тохсунньу 22 күнүгэр профессиональнай союзтар Бүтүн Союзтааҕы Кинин Советтарын пленумун үлэтэ саҕаланна. Пленум кыттыылаахтара ССКП КК аҕыйыыстаабыта (1972 с.) Пленумун быһаарыыларын, «Советскай Социалистическай Республикалар Союзтарын 50 сылын туһунан» ССКП КК Генеральнай секретара табаарыс Л. И. Брежнев даҥылаатыгар этиллибит саҥаттары толоруурга профсоюзтар үлэлэрин уонна норуот хаһаайыстыбатын 1973 сылааҕы былаанын болдьоҕун ыччынна толорор кэмнэ социалистическай куоталаһыыны тэрийии туһугар бөлөхтөрдөр дьүүлэстиллэр. Даҥылааты ССКП КК Политбюротун чилиэнэ, ПСБСКС председателэ А. Н. Шелепин оҥордо.

МОСКВА. ССТА. Тохсунньу 23 күнүгэр ПСБСКС үһүс пленума үлэтин бүтэрдэ. Пленум ССКП КК аҕыйыыстаабыта Пленумун быһаарыыларын уонна «Советскай Социалистическай Республикалар Союзтарын 50 сылын туһунан» ССКП КК Генеральнай секретара табаарыс Л. И. Брежнев даҥылаатыгар этиллибит бастакы ыарахаттар итиэннэ түмүктэрэ бүүс-бүтүннүү биһирэбэр уонна хаалбаҥа суох саалтаҕа итиэннэ толоруурга ылан уурдаах ыйынна.

Пленум 1973 сылга бары профсоюзнай тэриллэлэр сүрүн соруктарынан рабочай ыччат, колхозтаах баайынай айыах, үлэлиит интеллигенция профсоюзтар бары чилиэннэрин айэр дьуулуурдарын пятилетка үһүс—быһаарылаах сылын сорудахтарын ситиһиилээхтик толоруурга тумэ тардыыны аахта.

ССТА.

ОРОЙУОН СОВЕТЫГАР ЭБИИ БЫЫБАРГА ДЕПУТАККА КАНДИДАТТАРЫ ТУРУОРУУ

Бу күннэргэ үлэһиттэр депутаттарын оройуоннаҕы Советыгар эбии быыбарга депутаккаандидаттары туруоруурга үлэһиттэр коллективтарын уонсай мунньахтара буолуталаатылар.

Кытаанах нэйилиэгиэҕи участковай балыыһа коллективын уонсай мунньаҕыгар 11 №-дээх КИЛЭҺГИТЭЭҢИ БЫЫБАРДЫЫР УОКУРУККА депутаккандидатынан Субуруускай аатынан совхоз Кытаанахтааҕы отделениетын рабочайа, биллиилээх булчут таб. МИХАИЛ ИВАНОВИЧ ЛАЗАРЕВ туруорулунна.

Калинин аатынан колхоз 2 №-дээх бригэдэтин колхозтаахтарын уонсай мунньаҕар 14 №-дээх МУГУДАЙДААҐЫ БЫЫБАРДЫЫР УОКУРУККА депутаккандидатынан бу колхоз бинир бастыҥ тракториста таб. ИННОКЕНТИЙ ПЕТРОВИЧ ТОЛСТОУХОВ туруорулунна.

Дириҥ орто оскуолатын учуутуттарын уонна техническэй үлэһиттэрин уонсай мунньаҕа 34 №-дээх ДИРИҢГИЭҢИ БЫЫБАРДЫЫР УОКУРУККА депутаккандидатынан бу оскуолаҕа директорынан үлэлиир таб. ИННОКЕНТИЙ ДМИТРИЕВИЧ НЕУСТРОЕВЫ туруорда.

Чурапчытаабы хозрасчетнай механизированнай участок коллективын уонсай мунньаҕынан 47 №-дээх ЯРОСЛАВСКАЙ ДААҐЫ БЫЫБАРДЫЫР УОКУРУККА депутаккандидатынан бу тэриллэҕэ болуотунньуттан үлэлиир оройуон баайдаах тутаччыта таб. ЕГОР НИКИТИЧ ЛЫТКИН туруорулунна.

Оройуон Советыгар эбии быыбарга депутаккандидатынан туруорулуннуут табаарыстары туһаайыыны уокуруктар комиссиялара регистрациялаатылар.

1973 — БЫҺААРЫЫЛААХ

Куоталаһыы өссө күүскэ тэнийэр

Суукка ҕа киилэ аҥардыыта

Ленин аатынан колхоз Аммаатаары учаастагын бороох короччутэ Сергеева В. К. барыта 56 бороону короор. Кини ахсыннары ыйга бинир бороон суукка таҕы эбиллиитин 529 грамма тиэртэ. Оттон Федорова Б. С. 41 бороону короон, бинир бороон суукка ҕа 518 грамынан эбиллиитин ситистэ. Кини дьоҕэтэ Абрамова М. А. 51 бороону короор, бороон суукка таҕы эбиллиитин 517 грамма тиэртэ.

x x x

АҐЫС ТОННА ДУЛҐА

Соторутаабыта Эрилик Эристин аатынан колхоз Хаданнаабы бригэдэтинэр сүөһүгэ эбии аһылыгы балаҥнаһыгыз иккиҥ күнүөх субуотуннуун ыытылынна. Маанна лаҕыыгыз ыччат сулуусналаахтара активнай ыытыыны ыыллылар. От кудрук Илия Эбэ ферматтар 3,5 тонна, Улахан Сыҥыы ферматтар 4,5 тонна дулҕаны ыыппыт кырбаатылар.

П. ЛУКИН.

Дирекция, рабочком, партком знамялара туттарылынна

Үлэһиттэри иитии жилиэрэ производство салаатыгар тардыы кодьуустаах ыыммата—социалистическай куоталаһыы—биһиги олохпутугар биитэки кирдэ. Туох барыта сайдар, уларыйар, саҥа ис хоһоонноор. Куоталаһыы эмиэ саҥа кэрдиискэ таҕыста.

Бу дьоҕуннаах документтаах Субуруускай аатынан совхоз Доҕордуурантаабы отделениетын партийнай тэриллэтин секретара Н. Г. Бритошанкина, управляющай Е. Е. Ефимов, комсомольскай тэриллэ секретара З. Н. Сибиряковы уонна местком председателэ Н. Д. Новгородов болҕомтолоохтук сыҥаахаан куоталаһыыны тэрийиигэ, салайыыга, кини хаамыытын хонтуруоллаһыыга, суолтатын үрдэтиигэ үлэһиттэр ортолоругар питэр-ойуотар үлэни биллэрдик туһаайдылар.

Эдэр коммунист управляющай Ефимов хаалыылаах Доҕордуурап отделениетын юбилейдаах 1972 сылга кыайыылаах Кыһыл Знамянын ыларын үрдүк көрдөрүүлэрэ отделениеҕа таһаарбыта түбэспиччэ буолбатах. Отделение экономика уонна культура оттунан сайдыытыгар, үрдүк уоратаах специалист дьону баар итэҕэстэри туоратыыга түмэн туруорбутуттан тахсыыта чахчы.

1972 сылга совхоз отделение сүрүн көрдөрүүлэрэ, үүгэй көрдөрүүлэри ситистэ. Ыраах сүөһү сылдьааҕы былаана 103,5, үүт валовой ыама 106,2, үүтү государствоҕа туттарыы 106,2, эти государствоҕа туттарыы 134,8, бинир фуражнай ыраахтан үүтү ыаһыы 102,3, трактораай үлэ былаана 110,2, сылгы былаана 101,7 бырыһыан туоллулар.

Соторутаабыта совхоз парткома уонна рабочкома ыыйыылаах Доҕордуурап отделениетыгар көҥөрүлэн сылдьар Кыһыл Знамянны уоруу-кэтүү быыстыгар-майгыгар туттардылар.

Н. СОЛОВЬЕВ.

БОРУОДАНЫ ТУПСАРЫЫТТАН, ЭБИИ АҺЫЛЫКТАН

★

П. И. ЯКОВЛЕВ, Саха АССР Верховнай Советын депутата, Ленин уонна «Бочуот Знака» орденнар кавалердара, үүт ыамыгар республика рекордсмена, «Амма» совхоз ыанньыксыта.

★

Сүөһүттэн ыанньыксыттар бороодууксуйаны үрдэтии байыбыттан, тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэриттэн, улахан тутулуктаах. Аммаам, Чурапчыны кытта ыллыы олорор, бинир усулуобуйалаах Мэҥэ-Хаҥалас оройуона ыаспыт юбилейдааҕын сылга хас бинирдии фуражнай ыраах ахсыттан ортотунан 1954 кг үүтү ылла. Ол иһиэн оройуон 5 маанпыыстыта үс тыыынчалаах, 200 ыанньыксыт иккитыыынчалаах кирбиини аһардылар. Киниилэр итинник түмүгү сүөһү боруодатын тупсарыы, эбии аһылык ыраах көрүүгүн кыайа-хото туһанан ситистилэр.

Сүөһү боруодатын тупсарар сыалтан искусственнай сиэмэлээһини үчүгэйдик баһылыахха, бэйэлэрин ыаларын үчүгэйдик баһылаабыт техник-осеменаторлары үлэлэтиэххэ наада. Онуоха, бастатан туран, сиэмэлиир пуунар оҕустара үрдүк ыраастаах буолууларын ситиһиэхха. Оччоҕуна олохтоох усулуобуйаны тутуйдумтуо, үүнүс үүттээх, эттээх дорообай торуох уоскуур. Итинник тупсарыллыбыт боруода сүөһүлэр төрүөхтэрин харыстыахха, киниилэр торлуларинуустарын аҥаан-мичээн учуоттуохха наада.

Үүтү үрдэтии иккис суолунан ыанньык ыраах саастаабын эдэр үүттээх бурҕуҥастарынан сыллата ааҥы сыыйа саҥардан иһии буолар. Кистэн буолбатах биһиги сорох ыанньыксыттарбыт сымнаҕаһын, ҕалгаһаттан таайбатын иһин таҥхайа кырдьыбыт ыныахтары иитиигэ хаалараллара. Итиэ хаана баҕарар баар суол. Оттон кырдьаҕас сүөһү боруодуксуйаны биэрэнитэ тардара чахчы. Холобур, мин үс сылыаҕыта Бологур отделениетыттан 4 бурҕуҥаһы таҥан ылбытым. Киниилэр аспыт сылга хас бинирдиилэрэ 2800—3200 кг үүтү биэрдиилэр. Оттон былырыын 30 таҥаһын ылбынныт. Олорсон 1850-нуу кг үүтү матыбыт. Оссо итиэлэри оҥыта суох эдэр кыргыттарга туттарбынныт.

Баһиги оройуоммут сүөһүлэрэ барыта боруода буолбатахтар, сорохторо эбиэнэринээҕэр малтахтар. Эбиитэн ордук эбии аһылык да суох. Куһаҕан оту сахсыйан, оннео комбикорм кутан эбии аһылыгы оҥоробут. Күнүгэ бинирдии тобоҕо 50—60 кг сиэтэбит уонна сылаас уунай уулатабыт. Тымныы ууга ыныах үүтэ тардар. Икки мас уһаакка куһаҕан оту ыга сиэмэн баран комбикорм эбэҕин уонна 70—80 кырааскыстаах сылаас уулу кутаҕын, оттон атын уһаатларга утах курдук биэрэргэ аччаа убаҕас көмөнньөрбөҥ оҥороҕун. Эбии аһылыгы оҥоруу түбүгэ итиэн бүтүө.

Маанна совхоз Болтоҥотооҕу отделениетыгар сырыттым. Хотоннор туруккэра куһаҕаан суох. Син атын спрдэргэ баар сүөһү тутуулара кудрук. Эбии аһылык кыра. Кыргыттар эталлэриэн күннэ 20 кг бэриллэр эбит. Оттон аспыт сылга бинирдии ыныахтан 903 эрэ кг үүтү ыабыттар. Тоҕо? Сүөһүлэрэ наана эмиэтэр. Ол аата бороодууксуйаны биэрбэккэ, атыннык эттэххэ, үлаҕэбжэ балаҥ аһылыктар.

Ыанньык ыныахха эбии аһылык ыраах көрүүгүн сиэтиэххэ наада. Саас хара хапсыыр комитэр уонна күҥүн эбии аһылыгы биэриини күүһүрдэр сөп. Оннео сиилэһин, сенаһы, турнепсы, комбикорбо ыраах көрүүгүлэри туһаныахха. Байаан ыырэйи, бороскуну ыоруусе-харайыыга сүрүн болҕомтобутун туробыт. Итиэ саамай сөп. Оттон тыһаҕаска таҕыста да кэмнээлибэппит. Онон иччат сүөһүнү харыстыахха, ордук тыны тыһаҕастары көрүүгүнэ кичэйиэххэ.

Эбии ыныах синиэн кытта үлэҕэт молтох. Ыныах синиэн маадыы массаажыыахха, суулуохха-сотуохха наада. Уолбутун да кэмнэ синиэн тирэитин тэнитэ, эмиэнэн тумуктарын ыраастыы, массаажыы сылдьыахха. Торообут ыныаҕы раздойдааһын хайаан да оҥоһуллуохтах. Итиэ сылга хаста эмэ оҥоруохха наада. Ыныах үүтэ тарта да раздойса туруоруохха. Быһата ыныах синиэн кытта утумнаах үлэ—олгом үүт мактиэта. Онон хас ферма ахсын бу үлэҕэ улахан суоллаах биэриэххэ.

ОСЕМЕНАТОР КЫЫС

Совхоз Доҕордуурантаабы отделениетыгар Т. Банна 1968 сылтан техник-осеменаторынан үлэлиир. Эдэр специалист бастакы сылыгар 180 ыныаҕы искусственнайдык сиэмэлээбитэ. Ол иһиттэн 78 бырыһыана буоллаабыта. Кыыс ити кэмтэн үлэтигэр улам сыстан, опытыран сылын аайы үрдүк көрдөрүүлэри ситиһэр.

Кини буоһатыыта аналлаах сурунаалы олохтоон үлэлэтэр. Техник-осеменатор үлэтигэр ситиһиитин бинир шкаланэ итиннэхэ. Татьяна Семеновна сурунаалыттан корон ханнык ыныах хаһан сиэмэлэммитин чуолкайдыыр уонна сөптөөх кэмигэр боруобиэркэни ыытар. Уханнматах буоллаҕына иккистээн сиэмэлиир. Аспыт сылга сиэмэлээбит ыныахтарыттан 91,4 бырыһыана ууланарын ситистэ. Бу оройуонна бастыҥ көрдөрүү.

БИҺИГИ КОРР.

1972 сыллааҕы юбилейнай социалистическай куоталаһыы

Хас биирбит сүрэҕэр төлөнү саҕа

ОРОЙУОН ХАҺААЙЫСТЫБАЛАРЫН 1972 с. ҮЛЭЛЭРЭ уонна СОРУКТАР

Тыа хаһаайыстыбатын оройуоннааҕы управлениетын начальнига таб. С. И. СЕРГЕЕВ дакылаатыттан

Дакылаатчыт оройуон тыатын хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин аасыыт юбилейдээҕээх сылга ситиһиилэринэн киэҥник тохтуур. Ол курдук, оройуон ССРС уонна Саха АССР тэриллибиттэрэ 50 сылларын чиэһигэр социалистическайдыы куоталаһыыга республикаҕа үһүс миэстэни ылан үһүс степеннээх юбилейнай дипломунан наҕараадаламмытын, Эрилик Эристиин аатынан колхоз РСФСР Верховнай Советын Президиумун, Министрдэрин Советын, профсоюзтар Киин Советтарын Бочуотунай грамоталарын ылбытын, оройуон бурдугу бастыҥ үлэһиттэрэ ССРС орденнарынан уонна медалларынан наҕараадаламмыттарын ахтар. Колхозтар, совхоз сүрүн средстволара лаппа үрдээтин, харчынан дохуоттара үрдээбитин, государство биэрэр үбүгэр тирэҕирэн уонна хаһаайыстыбалар бэйэлэрин күүстэринэн холуһа, мэччирэҥ сирдэрин оҥорууга, кэскиллээх үлэлэри ыытыыга баһаччы хамсааһыннар оҥоһуллубуттарын туһунан кэпсиир.

Сири туһаҕарыы оҥорууга Ленин аатынан колхоз үгүс үлэни ыыппыта ахтыллар. Оттон бу боппуруоһунан Эрилик Эристиин, Карл Маркс ааттарынан колхозтар уонна Субуруускай аатынан совхоз ситэтэ суох дьарыктаналлара кириитикэҕэ тардыллыына. Ол курдук, культурнай мэччирэҥҥэ документациялары оҥорботторун, хортуоппуй, аһылык культураларын үүнүүлэрин дүүлэстүү бырайыактарын суоҕун, сири химизациялааһын бытаанын мытыларын ахтар.

Оройуон колхозтара уонна совхоһа государство көмөтүнэн кэлин икки сылга производственнай итиэннэ культурнай тутуулары быһааччылаахтык ыыттылар, диир дакылаатчыт. Кыстык хотоннорун 3360, типиктэрэ 600 төбөҕө анаан, 160 миэстэлээх өрөмүөннүүр мастерскойу туттулар. Ити үлэлэри Ленин, Калинин ааттарынан колхозтар уонна Субуруускай аатынан совхоз быһааччылаахтык ыыттылар. Оттон Карл Маркс, Эрилик Эристиин ааттарынан колхозтарга производственнай тутуулар олус бытааннык ыытыллаллар.

Кэлин икки сылга сүөһү иитиитин ырааҕан үлэлэрин механизациялааһын балачча ыытылынна. Ол курдук, уулу биэрии 3200, аһылыгы тардыы 1750, поһуону ыраастааһына 2850, ынаҕы электрическэй ыаһыы 950 төбөҕө киллэрилиннэ. Бу боппуруоска Калинин аатынан колхозка ордук улахан үлэ ыытылынна. Онуоха рационализатор Дьячковскай Д. А. үтүөтэ-өҥөтө улахан. Оттон быйыл сүөһү иитиитин ырааҕан үлэлэрин механизациялааһыныгар эрэ улахан соруктар тураллар. Уулу биэриини 3280, аһылыгы тардыыны 3480, поһуону ыраастааһыны 760, механическай ыаһыны 1060 төбөҕө киллэрии көрүллэр. Ити үлэлэри сүрүннээн «Сельхозтехника» оройуоннааҕы отделениета ыытыахтаах.

Билигин оройуон хаһаайыстыбаларын хонуулуларыгар, диир дакылаатчыт, 273 трактор, 122 автомашина үлэлиир. Механизатордар көрдөрүүлэрэ сылын аайы тупсар. Аасыыт сылга Субуруускай аатынан совхоз тракторыһа Н. Г. Слепцов ДТ-75 маркалаах тракторынан 2840 сүүрүөбүнэй гектары оҥорон, 1971 сылга С. Н. Литвинцов олохтообут рекордун туоруорда, оттон совхоз шофера Н. Р. Барашков ЗИЛ-130 маркалаах автомашинанан 167485 тонна-километры оҥорон, 1970 сыллааххa К. Н. Яковлев көрдөрүүтүн аһары, оройуоҥҥа саҥа рекорду олохтоото. Ол эрээри оройуон үгүс механизатордарын көрдөрүүлэрэ бастыҥнартан ырааҕынан хаалан иһэр. Техниканы толору күүһүнэн үлэлэппэттэн, алдьаныы-кээһэнии үгүстүк таһаарыыларыттан, көрүү-харайыы мөлтөҕүттэн техника оҥорон таһаарыыта намыһах. Техническэй көрүү куһаҕаныттан аҥардас аасыыт сылга 26 трактор, 11 автомашина, 2 комбайн списаниеҕа таһаарыллар турукка киирдилэр.

Тыа хаһаайыстыбатын интенсивнэйдик сайыннарыы төрүтэ — бурдугу үүннэрии. 1972 сылга оройуон бурдугу ыһыыга куһаҕана суох көрдөрүүлээх. Итиннэк түмүгү бурдугу үүннэрээччилэр 63 бырыһыаныгар сортовой сиэмэнэн ыһан, сааскы ыһыыны 70 бырыһыанын эрдэтээҕи ааргa ыытан, ыһыыны кыһыҥҥы агрономическай болдьоххо ыытан уонна хомуйан ситистилэр. Ити да чахчы бары агрономическай дьаһаллары толордоххо, Чурапчы да буорутар сиртэн үрдүк үүнүүнү ылыахха сөбүн көрдөрөр. Билигин оройуон быйылгы ыһыыны 100 бырыһыанын оройуоннаммыт сортовой сиэмэнэн ыһар кыахтанна, сүөһү аһылыгар сөптөөх фураж бурдук ууруллунна. Ону ааһан атын оройуоннарга көмөнү оҥордубут. Ол эрээри хортуоппуй уонна оҕуруот аһын былааннаах үүнүүлэрин ситэ ылбатыбыт. Ити сүрүн биричиинэтинэн олордуу нуормата туолбулуба, уулу кутуу олохтоммотоҕо буолла. Ону таһынан бааһыналарга органическай уоҕурдуулары киллэрии быһаччы толоруллубат, минеральнай уоҕурдууга олох даҕаны суолтаны уурбаппыт.

Партия КК, ССРС Министрдэрин Совета, ПСВСКС «1973 сылга туораахтаах культураларын уонна сир оҥоһуутун аһын да бородуукталарын үүнээриилэрин уонна соҕотуоккалааһынын элбэтэр иһин тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин Бүтүн Сойуустааҕы социалистическай куоталаһыыларын тэнитэр туһунан» уураахтарын ылыыннылар. Итиниэхэ олоҕуран партия уобаластааҕы комитета, Саха АССР Министрдэрин Совета, ПССУОС куоталаһыы усулуобуйатын оҥордулар. Онон биһиги оройуоммут бурдугу, хортуоппуйу, оҕуруот аһын бары үүнээччилэрэ Бүтүн Сойуустааҕы уонна республикатааҕы куоталаһыыларга кыттар тыла үлэни эрдэттэн ыыталлара наада.

Оройуон хаһаайыстыбаларын харчынан дохуоттарын 83 бырыһыанын сүөһү иитиитэ биэрэр. Билигин 409 ынах уонна сылгы сүөһү быһааны таһыттан ииттилэн турар. Государствоҕа эти уонна үүтү атыылааһын былаана, эбии соруддуу киллэрээ туран, аһара толоруллунна. Государствоҕа туттарыллыбыт сүөһү 85,2 бырыһыана үрдүк уобуулааҕынан барда. Аасыыт пятилетка икки маҥнайгы сылын кытта тэҥнээтэххэ, бу пятилетка ити кэмигэр эти оҥорон таһаарыы 1,8, государствоҕа атыылааһын 2,4 төгүл улаата. Тоһо даҕаны кэккэ итиннэх ситиһиилэр баалларын иһин, билигин даҕаны итэҕэстэр-быһыыдастар үгүстэр. Кэлин 3 сылга биир ынахтан үүтү ыаһын 55 килограммынан таҥнары түстэ. Республика орто көрдөрүүтүттэн биир ынахтан 177 кг үүтүнэн аҕыйаҕы ыабыт. Оройуон 316 маһыныкыттарыттан икки тыһыыччалаах кирбиини 18 эрэ маһыныкыт ылла. 129 маһыныкыт былааннарын, 215 маһыныкыт эбэһээтэлистибэлэрин толорботтор. Итиэр бары бастыҥнар кулуунтэриэр хорҕоһоллор. Үүт ыамытар ордук Калинин, Карл Маркс ааттарынан колхозтар, Субуруускай аатынан совхоз хаалан иһэллэр. Совхоз 54 маһыныкыттара 1000 кг ааммыһах үүтү матыыар, оттон Калинин аатынан колхоз сылустата ынах ахсынтан 237 эрэ кг үүтү ыата.

Үүт ыамын үрдэтэр наадаттан үүттээх ынахтар төрүөхтэрин пятиэххэ, ферма ахсын учуотчук-лабораннары тутан племеннэй үлэни утумнаахтык ыытыахха, маһыныкыт ынах састаабын тиһиэһэлэринэн хааттарыахха. Иккиһинэн, ынах кытарааһынын муҥутуурдук аччатыахха. Холобур, аасыыт үс сылга оройуон үрдүнэн барыта 5811 ынах ууламмата. Ити төһөлөөх поһоотуу аҕалбыта буолуой. Оройуоҥҥа 6 племидрө баар. Итиэргэ билигин төрдө-ууһа биллэр 939 сүөһүлээхпит. Ол эрээри биһиги хаһаайыстыбаларбыт сүөһү боруодатын тупсарыынан утумнаахтык дьарыктамматтар. Республика таас оттуттан стылалаһыллан аҕалыллыбыт 307 бороону да сүөһүттэн, билигин туругунан, 215 эрэ төбө хаалла. Оттон кинилэр төрүөхтэрэ государствоҕа эккэ атаан туттарыллаар. Бу оттуунан инникитин учуоттаныахтаах наада. Искусственнай сиэмэлэһиини үчүгэйдик баһылыы иликпит. Сиэмэлээммит ынахтарбытыттан сыллата 500—800 кытарыыр. Ити сүрүн биричиинэтинэн үлэлиир миэстэбит типовойа суоҕа, санитарнай оттугун көрдөбүлгэ эппиэттэбэтэ, аналлаах үөрэхтээх осеменатордар тиийбэттэрэ, хаһаайыстыбалар салайааччыларын, специалистарын өттүлэриттэн мааҕахха сөптөөх көмө суоҕа буолар.

Үсүһүнэн, сайыҥҥы мэччирэҥ айдарын таба туһаммаппыт үүт ыама үрдээһинин улаханнык атахтыыр. Бастыҥ хаһаайыстыбалар үүт сыллааҕы ыамын 60—65 бырыһыанын сайыҥҥы ыйдарга ылаллар. Итиннэк холобуру Эрилик Эристиин аатынан колхоз Мэлдьэхситээҕи уонна Хонтоҕотооҕу бригадаларын маһыныкыттара даҕаны аасыыт сылга көрдөрбүттэрэ. Төрдүһүнэн, эбии аһылыгы сиэтиини, ынах сиппэйэн массаастааһыны, раздойдааһыны, күһүҥҥү оттугар оҥордооһуну куһаҕаннык тэрийэбит. Бэһис суол биричиинэнэн маһыныыры ыыры туох да контуруола суох эрдэ уолларыы таһаарыллара буолар. Онон ынахтарбыт 1,5—2 ый уолан сыыппаммахтаах кэмнэрин 4—5 ыйга диэри уһатабыт.

Дакылаатчыт итиниэн салҕыы сүөһү туһата суох өлүүтэ салҕанан тахса турарын туһунан этэр. Аасыыт сылга республика үрдүнэн өлбүт сүөһү аҕыстан биирэ биһиги оройуоммутугар тиксэр. Кэлин сэттэ сылга оройуоҥҥа 7619 сүөһү туһата суох өллө. Ити биричиинэтинэн сүппүтэ куһаҕан көрүү-харайыы буолла. Аҥардас аасыыт сылга сүөһү өлүүтүттэн 182 тонна эти сүтэрдибит, ол аата харчынан 346 тыһыынча солкуобайдаах дохуоту түстүбүт. Өлүүнү аччатар наадаттан тугу оҥоруохха сөбүй? Уулаах сүөһүлэргэ минеральнай-витаминнаах аһылыктары биэриэххэ, саҥа торуохха бөлөмн ситэрэ охсуохха, кинилэри көрүүнү-харайыыны опыттаах үлэһиттэргэ иҥэриэххэ, билигин баар 419 үһүс уонна төрдүс сортаах бороосуулар турукатарын хайаан да тупсарар дьаһаллары ылыахха.

Биһиэхэ сылгы иитиитэ биир дохуоттаах салаанан буолар. Аасыыт сылга кулуун деловой тахсыыта 76,3 бырыһыаныгар тэҥнэстэ. Үгүс маак сылгыһыттардаахпыт. Кинилэр ортолоругар Эрилик Эристиин аатынан колхозтан Диодоров С. И., Николаев П. И., совхозтан Шадрин В. В. уо.д.а. бааллар. Ол эрээри сылгы туһата суох өлүүтэ салҕанан тахсара биир итэҕэһинэн буолар. Аасыыт сылга 365 сылгы сонньуэн өллө. Онон быйылгы кыстыкка сылгыны аһатыыны-сиэтиини, көрүүнү-харайыыны тупсарарбыт, уулаах биэлэргэ, кытыттарга сүрүн болҕомтону уурарбыт, хас 100 биэ баһыттан 80—85 кулуну ылар курдук үлэни эрдэттэн былааннаан тэрийэрбит наада.

Түүлээх бултааһынын былаанын туолбатыгар дакылаатчыт киэҥник тохтоото. Онуоха былааны Ленин, Эрилик Эристиин, Калинин ааттарынан колхозтар толорбокко иһэллэрин уонна сааһыы иитиитэ билигин даҕаны үгүс итэҕэстэр баалларын кириитикалаата.

Тохсус пятилетка быһаарыылаах үһүс сылын эппиэттээх кэмигэр общественнай сүөһү быйылгы кыстыгын үчүгэйдик тэрийиллэххэ туораһыыын буолар. Кыстыгы этэҥҥэ туоруааһыныга Бүтүн Сойуустааҕы социалистическай куоталаһыы тэнитиллинэ. Ити хамсааһыныга кыттан, бастыҥнар опыттарын бэйэ үлэтигэр киэҥник олохтоон, биир да кыахтары толору туһанан кыстыгы этэҥҥэ туоруур, былааны толорбот биир да үлэһит суох буоларын хаачыйар туһугар үлэни тэрийэрбит наада. Хас биирдии үлэһит, коллектив, бригада, хаһаайыстыба чопчу эбэһээтэлистибэлээх буолуутун ситиһэн, социалистическайдыы куоталаһыыны киэҥник тэнитэр соруктаахпыт.

БУ БААЛЛАР—БИҺИГИ ОРОЙУОММУТ

В. К. ТАРАБУКИНА—Эрилик Эристиин аатынан колхоз маһыныкыта.

Н. Г. СЛЕПЦОВ—Субуруускай аатынан совхоз Болтоҥотооҕу отделениетын тракторыһа.

С. С. АРТЕМЬЕВ—Ленин аатынан колхоз Одьулуннааҕы участогын комбайнера.

А. Н. МОХНАЧЕВСКАЯ—Карл Маркс аатынан колхоз бороосу көрөөччүтэ.

кыайыылаахтарын оройуоннааҕы мунньахтарын саалатыттан

Сандаарын, маяктарбыт уоттара!

ТАБ. С. И. СЕРГЕЕВ ДАКЫЛААТЫН ДЬҮҮЛЛЭҺИИ

А. Т. КУЗЬМИНА,
Эрилик Эристиин аатынан колхоз ыанньыксыта

Аҕыс сылга Улахан Сыҥыы фермата хас бириэдин ыанахтан ортотунан 1975 кг үүтү ыаа бастаата. Оттон оройуон 18 ыанньыксыта иккиэн тыҥыычалаах кирбиилии аһардылар. Бу биһиги усулуобуйабытыгар кыһаҕана суох түмүк. Ол эрээри барыы бириэ усулуобуйаҕа үлэлиибит да, үүгүстэр үүт ыамыгар ырааҕынан хаалан иһэллэр. Дьэ ити түмүгэр оройуон уопсай көрдөрүүтэ таҥнары тардыллар, маллыы оройуоннарбыт таҺымнарыттан намыһах кэрдиискэ турабыт. Туос бэйэм аҕыс сылга ыанах ахсыттан 2570 кг үүтү ылыбыт буоллахпына, бириэдиэким «Амма» совхоз ыанньыксыта, Ленин уонна «Бочуот знака» орденнар кавалердара Петр Иванович Яковлев ити кэмнэ бириэдин ыанаҕыттан 4490-лыы кг үүтү ылла. Ол аата кини ыыр үүтүн ангарыгар эрэ таҥнэҺэбин. Оттон Мэҥэ-Хаҥаластар оройуон үрдүнэн ыанах ахсыттан 2000 тугэҺыыр кг үүтү ылыллар.

Дьэ ол иһин быйыҥы сылга оройуон бары ыанньыксаттарын бириэдин фуражнай ыанахтан 2000 кг үүтү ылларыгар ыытырабыт. Онуоха олохтоох отделениелар, участактар, бригаадалар салаалалара соотоох усулуобуйаны тэрийиллэрэ наада. Былыргы биһиги колхозпыт кыстык эйэлэрэ ыанахтан 1204, оттон туос бэйэм ити кэмнэ 1627 кг үүтү ылыта үрдэтиллибит эбэҺэҥэлистибэни ылыаан үлэлиибит.

М. У. ДАНИЛОВА,
Субуруускай аатынан совхоз бороокпу көрөччүтэ

Ыччат суоҺуну 18-э сылбын көрөбүн. Ити кэм устата үүс сиргэ эйбэхтик көҺөн, ыраас усулуобуйаҕа үлэлэтим. Урукку сылларга сыстыганнаах ыарыылартан олүү-сүтүү да тахсарэ. Калии нитрайн эмнэрэн уонна ыпыран аһатан ситиҥэ үлэлиибин. Көрдөрүү да кыһаҕана суох.

Ыччат суоҺуну сүтүтэ суох ыччахха сөп. Онуоха ыраас, сиигэ суох хотон, искусственнай үүт, эбии аһылык, туус, туран, ыгыох күлэ уонна ветеринарнай үлэһиттэр көмөлөрө наада.

Е. П. СТАРОСТИН,
Саха АССР үтүөлээх зоотехника, пенсионер

Ситиһиллибитинэн уоскуйбуппутуохха, бастыҥнар опыттарын кэҥэтик тарҕатыахха. СуоҺу боруодатыа туһаарыы үлэтинэн дьыҥаастыктик дьаарыктаабыт наада. Ыанах ахсыттан 2000 кг үүтү ылыы сорутун туруорбуппутуохха. Ол иннитэн культуурай мэччирэҥнэ, эбии аҕыллыка, буоһатыыга сүрүн болҕомтоҕу ууруохха.

С. Д. ПОПОВ,
Калинин аатынан колхоз ветеринарнай фельдшерэ

Сиргэ туһаран оҥоруу, суоҺу тутуулары ыытыы хаскиллээх бопуруостар. Биһиги дуоҕаны астаран баран сир кырыы оҥорбоппут, уоҕурдубаппыт. Аҕыйааны утары охсуһууну ыыйан тарийбоппут. Ыанах кытаатаҕына маассабай. Ити бириигинэтинэн сиэмэ хаачыстыбата кыһаҕана, аналлаах уорэхтээх осеменатордар тиийбэттэрэ буолар дии саныыбын.

СуоҺу ситиитин ыарахан үлэлэрэн механизациялааһыны «Сельхозтехника» оройуоннаҕы отделениета олус бытаанык ыытар. Былыргы даҕаны техника күүһүн толору туһаммаппыт. Ити итэҕэстэри туоратыыта барыы уталыппыт дьаһаллары ылларбыт наада.

С. С. АРТЕМЬЕВ,
Ленин аатынан колхоз комбайнера

Бурдугу күндүтүк тутуохха. Кини олоҥ үүнүүтүн ылар туһугар сакаастыы ыаары уонна хадыымалы хорутуулу ситэйэн ыытыахха. Сайын устата хоста даҕаны обработкалыахха наада. Онуоха туттуллар техниканы эрдэттэн оромуоннэрэбин, корунуустиини сүрүн оруолу ылар. Хаары типтэриини, органическай уонна минеральнай уоҕурдуулары бааһыналарга киллэриини утумнаахтык ыытыахха. Бааһыналары кэҥэтии, сонуоктары саҥа солооһун хайаан да наада. Ол бааһыналар эргэриилэрэ таҥыстаҕына сыныйтарга ыаары биэрэр. Хаһаайыстыбаларга үрдүк үүнүү звеноларын тэрийэр табыгастаах.

БАСТЫН НАРГА НАҒАРААДАЛАР

Тыа хаһаайыстыбатын бастыҥнарын оройуоннаҕы сүбэ мунньахтарыгар ССРС гэриллибитэ 50 сылы туолуутуттан сибэстээх ССКП обкомун, Саха АССР Верховный Советын Президиумун, Саха АССР Министрдэрин Советын, ВСЕРОС Бочуотунай грамоталарын 24, оттон ССКП райкомун, райсовет исполкомун Бочуотунай грамоталарын үрдүк производственнай көрдөрүүлэрэ ситиспит 16 коллектив, тыа хаһаайыстыбатын 34 бастыҥнара туттулар.

Аҕыс сылга хаһаайыстыбалар социалистическай куоталаһыыларыгар бастаабыт уонна общественнай суоҺу быыстан кыстеевин тэрийиигэ кыайыылаахтыынан буоллаҕа Ленин аатынан колхоз ССКП райкомун, райсовет исполкомун көмөрүүлэ сылдьар иккки Кылыс Знамяларын уонна ДТ-75 трактор фондатын ылла.

Тыа хаһаайыстыбатын үлэлэрин чемпионнарыгар Субуруускай аатынан совхоз тракториныгар Н. Г. Слепцовка «Дружба» орбии, совхоз шоферугар Н. Р. Барашковка «Юпитер-5» мотоцикл, совхоз сайылык ветэччигэр М. Р. Неустроеваҕа эмиэ тэрилин фондалара бэриллиннилэр.

Ыччат-комсомольскай фермалар социалистическайдыы куоталаһыыларыгар кыайыылаахтыынан тахсыбыт «Аартыкы» фермата комсомол Киин Комитетын ыыппалын ылар часкынан тиэстэ. Итинэн сэргэ бастаабыт коллективтэрэ, тыа хаһаайыстыбатын бастыҥнарыгар сыаналарын бэлэхтэр туттарыллыннылар.

Тыа хаһаайыстыбатын бастыҥнарын оройуоннаҕы сүбэ мунньаҕын кыттыылаахтарын оройуон бары үлэһиттэригэр

ЫҢЫРЫЫТА

Оройуон тыатын хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ социалистическайдыы куоталаһыыны киэҥник тэнитэн аҕыс ыстыбылейдардаах сылы үлэ үгүс салааларыгар көкөс ситиһиилэрдээх түмүктээтилэр.

Совхозтан трактористт Н. Г. Слепцов ДТ-75 маркалаах тракторынан аҕыс сылга 2840 гектар сыыннаас хорутуулу, шофер Н. Р. Барашков ЗИЛ-130 автомашинаҕынан 167485 тонна-км оҥорон оройуон саҥа рекордарын олохтоотулар. Ыанньыксыт В. К. Тарабукина, сылгыһыт С. И. Диодоров, сайылык ветэччи М. Р. Неустроева, техник-осеменатор Т. С. Баина, булчут К. Н. Миронов, бороокпу көрөччү А. Н. Мохначевская, ньирэйи ветэччи Н. Н. Толстоухов, комбайнер С. С. Артемьев тыа хаһаайыстыбатын үлэлэригэр оройуон чемпионнарынан буоллулар.

Ол эрээри оройуон колхозтарыгар уонна совхозуттар ис кыахтары толору туһаныыга, бастыҥнар опыттарын, наука ситиһиилэрин олохтоо киллэриигэ былыргы даҕаны үгүс итэҕэстэр баалдар. СуоҺу коньуунэн олуутэ салгыран тахса турар, кини боруодатын туһаарыы бытаанык ыытыллар, искусственнай сиэмэлээһини оссо даҕаны кыайан баһылыы иликпит, ынах кытаатаһына маассабайдык тахсар. Суоһуттэн ылыллар бороуукэйдыы үрдэтиигэ ыаллыы оройуоннаҕыттан хаалан иһэбит. Общественнай суоһу быыстыгар бидигин даҕаны быһаарылла илик боппуруостар үгүстэр.

Тохсус пятилетка сорудахтарын толоруута быйыылгы сыл улахан быһаарыылаах кэмнэн буолар. Ол иннитэн общественнай суоһу кыстыгын тэрээһиниэхтик туоваһыныга, суоһуттэн ылыллар бороуукэйдыы үрдэтиигэ, сиртэн үрдүк үүнүүнү ылыыга Бүтүн Союзтаабы социалистическай куоталаһыыга активнай кыттыыны ылыаҕыт.

Быйылгы сылга үүтү государствова атылааһын былаанын, эбии сорудаҕы киллэрэн туран, сэтинньи 15 күнүгэр толороргэ уонна сыл түмүктээнэр диэри былааны таһынан 300 тонна үүтү туттараргa. Фуражнай ыанах ахсыттан үүтү ылыыны аҕыс сылларыгар 129 кг үөлэтэргэ. Эбии сорудаҕы киллэрэн туран барыта 2120 тонна эти ахсыныы 1 күнүгэр диэри государствова туттараргa. Ыанах суоһуну 70, сылгыны 40 тобоҕо былааны таһынан итэргэ. Кылыскаҕа иитиллэр хас бириэдин иҥэ саҺыллан 3,1 оҕону ылары ситиһэргэ. Ньирэй деловой тахсыытын 78, кулуну ылыыны 77 бырыһыанҥа тиэрдэргэ. Туорахтаах культура үүнүүтүн гектар ахсыттан 8,5 центнери ылларга.

Ити ылыммыт соруктарбытын толорор иннитэн ыанах ахсыттан 2000-тан итэҺэ суох кг үүтү ыыр иһин бириэдиилэрэн ыанньыксыттар, фермалар иккиэн аҕыдаларыгар социалистическайдыы куоталаһыыны киэҥник тэнитиэхтиэх! Сылыарыллыбыт ыанахтары барыларын саҥтаран, кытаатаһыны суох оҥоруоҕун! Суоһу туһата суох олуутун мунутуурдук атчатар иһин быһаарылыах дьаһаллары ылыаҕыт! Ол иннитэн минеральнай витаминнаах аһылыкты биэрэрэ күүһүрдүүгүт, ыччат суоһу суукатааҕы эбиллэтии мунутуурдук улаатыннарыаҕыт, эбии аһылыкка дэлэйдик оҥорон сиэтиэҥит, кыстык тэрээһиннигэр баар итэҕэстэри туоратыыга барыы биир кини күүһүн активнайдык кыттыаҕыт!

Сылгыны уонна кылыскаҕа иитиллэр саҺыллы көрүүнү-истиини салгыы туһаарыаҕыт! Торуоҕу ылыыны үрдэтиэҥит, коньуунэ олуунэ аччатыаҕыт. Булчуттар, тыаттан бултанар туулаах былааныы толоруута туох баар дьулуурдуутун уурарыгыгар ыҥырабыт. Техниканы көрүүнү-харайыыны туһаарыаҕыт, кини оҥорон таһаарыытын үрдэтиэҥит! Суоһу ситиитин ыарахан үлэлэрин механизациялааһынга, сир оҥоһуутун культуратын үрдэтиигэ, туруктаах үүнүүнү ылыыга, производственнай тутуулары оссо кэҥэтиигэ сүрүн болҕомтобутун туһаайыаҕыт! Онуоха бастыҥнар опыттарын уонна наука ситиһиилэрин киэҥник туһаныаҕыт! Зооветеринарнай, агрономическай дьаһаллар барыы кордобуллэрин халбаҥнаабакка научнай торуҕа олоҕуран тутуһуоҕут!

Оройуон промышленнай, государственнай тэриллэрин үлэһиттэрин колхоздар уонна совхоз производстволарыгар, тэрийэр, культурай-сырдатар үлэлэригэр көмөлөнө оҥоруутун салгыы хүүһүрдэриигэ ыҥырабыт.

Пятилетка үһүс быһаччылаах сылыгар оройуон тыатын хаһаайыстыбатын салгыы ордо котогор уонна ылыммыт социалистическай эбэҺэҥэлистибэбитин толорор туһугар үлэҕэ, ыччатыгар куоталаһыыга турунуоҕун!

(Ыҥырыы сүбэ мунньах кыттыылаахтарынан биир санаанан ылылынна).

1972 СЫЛЛААҒЫ ЧЕМПИОННАРА

Н. Р. БАРАШКОВ — Субуруускай аатынан совхоз Кытаанахтаах отделениетын шофера.

Т. С. БАИНА — Субуруускай аатынан совхоз техник-осеменатора.

М. Р. НЕУСТРОЕВА — Субуруускай аатынан совхоз сайылык ветэччита.

К. Н. МИРОНОВ — Субуруускай аатынан совхоз булчута.

П. ПОПОВ фотолара.

Комментатор колонката

РЕАКЦИЯ САҤА ПРОВОКАЦИЯТА

Предприниматаллар уонна лааппылааахтар сэтинньигэ правительствоны утары забастовка оҥорорго эттиэннэ дойдуга экономическай буккууру үөскэтэргэ соруннуулара талгаастыбытын кэнниттэн намырыы сылдьан баран, Чили реакцията норуот правительствотын уонна киин үлэһиттэр интэриэстэригэр ыытар социальнай-экономическай уларыта тутуулары утары саҥаттан кыһарыктаах кимэни киирэригэ турунна. Норуот биир соноҕо-тун салайар коалициятыгар киирэр партиялар активистарын сидьиигкин өлөртөөһүн кэлин кэмҥэ элбээтэ. Сымыйа пропаганда сабыдыалынан «Чукинамата» диэн алтан рудниигар «забастовка» буола сылдьыбыта. Маҕаһыыннары бас билээччилэр биир кэмҥэ «уоппускаҕа» барарга, эргиэни сабарга ходонон көрбүттэрэ. Быһаастар ол провокацияны тохтотпуттара. Онуоха предприниматаллар, лааппылаахтар уонна үөнүкүлээннэр норуоту утары бэйэлэрин киксиһиннэриилээх үлэлэригэр сүрүннээн урукку буржуазнай правительство үөскэппит экономическай ыарахаттарын туһанан бардылар. Киниэр нэһилиэнньэттэн аһы-үөлү, бастатан наадыйыллар табаардары кистииллэр. Онтон ону «хара рынокка» үс төгүл ыарахан сыанаҕа күөрэтэн таһаараллар. Уга пресса Альенде правительствотын, кини экономическай политикатын утары үүнэ-тэһиини суох холуннарылаах хампаанньаны ыытар.

Государственнай органнар үлэлээн ититиллээччилэри кытары биирдэ Сантьяго, Вальпарайсо, Консепсьоне уо.д.а. куораттарга аҕыйах хонук иһигэр атыыһыттар «хара рынокка» анаан кистээбит этэрбэһ, арыыларын, саахардарын, ристорын, кофеларын, о.д.а. бодоҕ сапаастарын булуталаатылар.

Президент Альенде парламентга бородууктааллары оһуоннээн кистээһини, аһылык-үөлүнэн үөнүкүлээннээһини утары охсуһууга кытаанах дьаһаллары уонна экономическай буруй иһин ыарахан наказаниелыныалары олохтуур Сокуон барыйылаатын киллэрбитэ. Ол гынан баран, сенатка элбэхтэринэн туһанан, оппозиционнай партиялар ол Сокуон барыйылатын тэттэрү тииттилэр.

Чили реакцията бөйэтин революцияны утары үлэтин билигин биллэр-көстөр провокационнай сыаллаах күүһүртэ. Дойдуга экономическай буккууру, үлэлээн иититиллээччилэр хоругуйууларын үөскэтэргэ дьулуһан туран, кини кулун тутар 4 күнүгэр болдьоммут парламент быыбардарын иннинэ правительствоны уонна кини политикатын холуннарарга соруннар. Кини быыбар хампаанньатыгар сүүйэр туһугар туһу да оҥорорун кэрэйбэт.

Чили норуотун правительствота, үлэлээн иититиллээччилэр соруннуулаах өйөбүллэригэр тирэҕирэн, ис реакция провокациилыыр сыалларын сааараарга эрчимнээх дьаһаллары ылар. Кини дьаһалынан эргиэни кытаанах хонтуруол, чуолаан официальнай розничнай сыаналары тутуһуннары олохтонно, «хара рыногы» уонна аһылык-үөлүнэн, бастатан наадыйыллар предметтэринэн үөнүкүлээннээһини утары охсуһуу ыытыллар. Правительство быыбар иннинээҕи хампаанньаҕа ыытыы туһунан Сокуон тутуһуллуутугар хонтуруолу күүһүрдэр дьаһалы ылынна.

Чили үлэлээн иититиллээччилэрэ реакционердар хара дьайдаах суоттаныыларын сааараарга бигэ быһаарыныылаахтар.

А. КОЗЛОВ.

ССТА.

Захар уонна Николай Федоровтар эрдэ тулаайах хаалбыттара. Захар үрдүк үөрэҕи бүтэрэн, билигин Мырыла аҕыс кылаастаах оскуолатыгар учууталлыыр. Оттон быраата Николай орто оскуоланы бүтэрэн баран, «Ос-

Быраатттылар

куола, производство уонна үрдүк үөрэх—диэн дьиэлийэн төрөөбүт совхозугар үлэлии сылдьар.

Быраатттылар спорт эрэйс коругунэригэр үчүгэйдик оонньууллар, Кииннэр совхоз, нэһилиэк чиэһин көмүскүүллэр, республикаҕа киирэн төрдүс миэстэни ылан турабыттар.

Е. МАССАЕВ.

«Сельхозтехника» сакаас ылар

„Барыны ыстыыр" агрегат

Саҥа корүүгнээх АВМ-0,65 агрегат фермалар сэбиллэниилэригэр киирдэ. От мэһиэтин бэлэмниигэ анаммыт бу агрегат билигин туттуллар массыыналар комплексаларыттан уратылаах. Бастатан туран, оҥорон таһаарыыта үрдүк: массыынаст уонна кини үлэһит чааһ иһигэр 340—345 килограмм (куох масса тоһо сиикэйдээҕиттэн) сүөһү аһылыгын оҥоруохтарын сөп. Ити—АВМ-0,4 диэн билиҥҥи туттуллааччы оҥороруттан балачча элбэх. Оту тэлийии толору механизацияламмыта эмиэ үчүгэй, ону куурдар барабааныгар полуавтоматика тиэрдэр. Тиһэҕэр, өссө биир үчүгэйэ—агрегат «барыны барытын ыстыыр»: сүөһү аһылыгар буолар бурдугу бытарытан баран да, бытарыппакка эрэ да, үүнээйи торбуйаҕын астары, силистэри, саахарынай сүбүөкүлэ угун, сэбирдэҕин, мутукчалары уо.д.а. бородууктаалары бытарытан баран куурдар.

Үлэтин хаачыстыбата—дьоһун. Каротин сүтүүтэ дуона суох: 1—4 бырыһыан. Специалистар аахан таһаарыыларынан, саҥа агрегаты туһанан, сылга 6000 солк. кэмчиликхэ сөп.

ШЕСТАКОВ В. Е. I

1973 сыл тохсунньу 22 күнүгэр Саха АССР Үөрэҕин министерствотын былаанныыр—финансовай отделын начальнига таб. Шестаков Василий Егорович I Якутскай куоракка соһумардык өллө.

Шестаков В. Е. I 1911 сыллаахха сэтинньи 11 күнүгэр Чурапчы оройуонугар Кытаанах нэһилиэгэр орто баайынай кэргэнигэр төрөөбүтэ. 1928 с. Чурапчы сэттэ кылаастаах оскуолатын үөрэнэн бүтэрэн баран, Якутскайдааҕы педтехникумҥа киирэн үөрэммитэ. Педтехникуму 1931 с. бүтэрбитэ уонна Горнай оройуонугар 1935 с. диэри учууталынан үлэлээбитэ. 1935—36 с.с. ити оройуонга үөрэх салаатын сэбиэдиссэйэ.

1936 с. ахсынньыттан 1939 с. диэри төрөөбүт оройуонугар кэлэн үөрэх салаатын сэбиэдиссэйинэн үлэлээбитэ. Онтон биир сыл устата Кытаанах сэттэ кылаастаах оскуолатыгар үөрэх чааһын сэбиэдиссэйэ.

1940 с. бас ылыттан Сунтаар орто оскуолатыгар учуутал, онтон 1942 с. тохсунньуттан биэс сыл устата ити оройуон үөрэҕин салаатын инспектора, итиннэ салгыы түөрт сыл үөрэх салаатын сэбиэдиссэйинэн үлэлээбитэ.

1951 сылга Саха АССР Үөрэҕин министерствотыгар былааннаныыр-финансовай отдел начальнигынан үлэлээбитэ.

1952—54 с.с. Эдьигээн оройуонугар үөрэх салаатын сэбиэдиссэйэ.

1954—55 с.с. төрөөбүт оройуонугар кэлэн Сылаҥ сэттэ кылаастаах оскуолатыгар директордаабыта. 1955—58 с.с. билиҥҥи оройуоммут үөрэҕин салаатын сэбиэдиссэйэ.

1958 сылтан ыла өлүөр диэри Саха АССР Үөрэҕин министерствотыгар былааннаныыр-финансовай отдел начальнигынан үлэлээбитэ.

Шестаков В. Е. I 1931 с. комсомол кэккэтигэр киирбитэ, 1951 с. ССКП чилиэнэ этэ.

Шестаков В. Е. I хас да төгүллээн үлэһиттэр дэпутаттарын оройуоннааҕы Советтарыгар депутатынан уонна ССКП оройуоннааҕы комитеттарын чилиэннэринэн талыллыбыта.

Кини уһун кэмҥэ айымньылаах үлэтэ үрдүктүк сыаналанан «Бочуот Знага» орденынан, икки төгүллээн «Үлэҕэ килбиэнин иһин» медалларынан уонна «Аҕа дойдуну көмүскүүр улуу сэрии кэмигэр килбиэннээх үлэтин иһин» медалынан, «Норуот үөрэҕириитин туйгуна» значогунан наҕараадаламмыта.

Норуот үөрэҕириитин кырдьаҕас уонна ытыктабыллаах үлэһитэ, чиэһинэй коммунист Шестаков В. Е. I сырдык мөссүөнэ умнуллуо суоҕа.

Табаарыстара.

Врач сүбэтэ

СЭРЭНИҤ: ГРИПП

Грипп сыл аайы сир шарын маҥнайгыһынан, күүскэ турбут сылыгар уонунан мөлүйүөн дьону хабар.

Кинини тарҕатар вирус киһи хабарҕатын ис бүрүөһүнүн чалахайыгар олохсуйан үөскүүр уонна саҥарарга, сөтөллөргө, ытырдарга бырдаҕалыыр сиэли кытары салгыыга тахсар. Доруобай дьон онну сүтүүлүбүт салгыны эҕирийэн ыалдьаллар.

Грипп вируһун анти-чинай тутула уларыйдаҕына, ыарыы эпидемиянан тарҕанар. Ол курдук, 1968 сыллааҕы эпидемия A_2 Гонконг диэн ааттаммыт вируһунан тарҕаммыта. Оттон былырыын Австралияҕа, соҕуруулуу-илин Азияҕа уонна Европа хас да дойдуларыгар тура сылдьыбыт эпидемияны вирус атын көрүҥэ A_2 (Англия) 72 үөдүппүтэ. 1972 сыл бүтүүтүгэр Москваҕа турбут грипп—эмиэ ити вирустан.

Ыарыы күүһэ вируһунан сутуллуу тоһо улаханыттан тутуллуктаах. Билиҥҥи грипп үксүн күүскэ саҕаланар. Ыалдьааччы температурата 39, онтон да үрдүк кыраадыска тиийэр. Киһи төбөтө күүскэ ыалдьар, уҥуоҕа кыйыттар, ыалдьааччылар сылаарҕаһыллар, сэниэтэ суох буолаллар, көйиинэрэ, эргийэр, арыт хотуолууллар. Арыт кылгастык өйдөрүн сүтэрэллэр, иҥиирдэрэ тардар. Ити ордук оҕолорго сыһыаннаах. Сороҕор улаханнык, арыт кыратык муннулара тымырар.

Чэпчэки грипп 3—5 хонугунан ааһар. Оттон ыарахан түбэлтэтигэр бронхит, ангина, гайморит, фронтит курдуктар холбоһоллор, хроническай тыҥа-хабарҕа ыарыылара көбөллөр.

Билиҥҥи грипп сүрдээх сыстыганнаах уонна оҕотуттан кырдьаҕаһыгар тиийэ хабар. Ордук грипп чэпчэки көрүҥэр ыалдьыбыт дьоннор ыалдьа-ыалдьа эмтэммэккэ үлэлии сылдьаахтарына, туһаллахтааҕар улахан буортуну оҥоруохтарын, ыарыыны үгүс киһиэхэ сыһыарыахтарын, тэриллэҕи үгүс киһи үлэтин күнэ сүтүүтүгэр тиэрдиэхтэрин сөп. Онон туох ханнык иннинэ ыалдьыбыт киһи бэйэтэ үлэҕэ тахсарга тиэтэйбэккэ, дьиэтигэр сытан враһы ыҥыттарыах тустаах. Амбулаторияҕа приемҥа кэлэрэ көҥүллэммэт. Киһи үтүөрүөр диэри сытар режиминэ киллэриллиэхтээх. Туспа хоско, оттон оҕо тэриллэригэр изоляторга сытыахтаах, эбэтэр туспа хос суох буоллаҕына таҥаһынан быыстардыыан, ол иһигэр сытара наада. Сөтөллөрүгэр, ытырдарыгар доруобай дьону харыстыан илиитинэн эбэтэр былаатынан айаҕын, муннун саба туттуох тустаах.

Ыалдьааччыны көрөр-истэр дьоннор муннуларын, айахтарын түөрт хос маарыалланан сабаанылахтаахтар, онтукалары сотору-сотору суулуохтаахтар, оргутан өтүүктүөхтээхтэр. Илиилэрин мыылалаах уунан суунан сылдьыахтаахтар. Ыалдьааччы сытар дьиэтэ сотору-сотору салгылатыллыахтаах, ыраастык тутуллуохтаах, күн ахсын сууллуохтаах. Аһыыр иһитэ, нособуой быһаата оргутуллуохтаахтар.

Ыалдьааччы тоһо түргэнник үтүөрэрэ кини врач кордобулун тоһо тутуһан эмтэнэриттэн тутуллуктаах. Бэйэ билэринэн эмтэнэн доруобуйаҕа буортуну оҥоруохха сөп. Онон көҥүллэммэт.

Ол эрээри туохтан даҕаны ыарыыттан эрдэттэн сэрэнэр дьаһаллары ылар ордук. Хас тэриллэ, ыал дьиэлэрин, ордук оҕо тэриллэлэрин уонна маҕаһыын, остолобуой, кулууп, о.д.а. курдук дьон үгүстүк сылдьар сирдэрэ сылаастык, ыраастык тутуллуохтаахтар. Дьиэлэрин үчүгэйдик салгылатыахха, ииҥэйэ, эмтээх тэрээхинэн сотуохха, бэрээдэктиэххэ. Грипп элбэхтик тарҕанар кэмигэр оҕолору кулуупка, киинэҕэ, маҕаһыыннарга, ыалга сырыттарымыахха.

Ити улахан суолталаах дьаһаллар олохтонуулара—общественность бүтүннүүтүн дьыалата.

М. ИВАНОВА,

инфекционист-врач.

Редакторы солбуйааччы А. Г. ТУРАНТАЕВ.

ССКП райкомун бюрота, райсовет исполкома норуот үөрэҕириитин ветерана, «Бочуот знага» орден кавалера, Саха АССР Үөрэҕин министерствотын Былааннаныыр-финансовай отделын начальнига
ШЕСТАКОВ ВАСИЛИЙ ЕГОРОВИЧ I
бу дьыл тохсунньу 22 күнүгэр Якутскай куоракка соһумардык өлбүтүттэн бокуонньук бары аймахтарыгар, табаарыстарыгар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Үөрэх оройуоннааҕы салаата, учууталлар профсоюзтарын райкома Чурапчы орто уонна аҕыс кылаастаах оскуолаларын коллективтара учууталлар Анна Егоровна, Николай Михайлович Кэрэмэсовтарга кинилэр таптыыр убайдара
ШЕСТАКОВ ВАСИЛИЙ ЕГОРОВИЧ I
соһумардык ыалдьан өлбүтүттэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Таптыыр убайбыт, аймахпыт
ШЕСТАКОВ ВАСИЛИЙ ЕГОРОВИЧ I
бу дьыл тохсунньу 22 күнүгэр соһумардык өлбүтүттэн бары аймахтарыгар, билэр дьонноругар дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.
Быраattара, балыстара, күтүөттэрэ, аймахтара.

Кытаанах орто оскуолатын администрацията уонна профсоюһун местком бу оскуола учуутала Лонгинов Петр Данииловичка кини таптыыр кэргэнэ
ЛОНГИНОВА АННА МАТВЕЕВНА
уһун, ыарахан ыарыыттан бу дьыл тохсунньу 22 күнүгэр өлбүтүттэн дириҥ кутурҕаннарын биллэрэллэр.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—9-12-95, отделлар—9-14-95, уопсай—9-15-05.

«Саҥа олох» («Новая жизнь»)—орган Чурапчинского райкома КПСС и райсовета депутатов трудящихся Якутской АССР.

Бэчээккэ №-рэ 11 Чурапчинская районная типография, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 12 Тираж 2642